

4. HAFTA

YAZILI KOMPOZİSYON TÜRLERİ

Birçoğu, aynı zamanda edebî bir ürünün de adı olan yazılı kompozisyon türlerini kısaca şöyle özetleyebiliriz:

1. OLAY YAZILARI

A. Hikâye:

Hikâye, insan yaşamının bir bölümünü, yer ve zaman kavramına bağlayarak ele alır. Hikâyede olay ya da durum söz konusudur. Olay ya da durum kişilere bağlanır; olay ya da durumun ortaya konduğu yer ve zaman belirtilir; bunlar sürükleyici ve etkileyici anlatımla ortaya konur.

Hikâyelerde düşündürmekten çok, duygulandırmak ve heyecanlandırmak esastır. Hikâyeler, gerçek ya da düş ürünü bir olayı kısa şekilde anlatır. Kısa oluşu, yalın bir olay örgüsüne sahip olması, genellikle önemli bir olay ya da sahne aracılığıyla tek ve yoğun bir etki uyandırması ve az sayıda karaktere yer vermesiyle roman ve diğer anlatı türlerinden ayrılır.

Hikâye, olay eksenli bir yazı türüdür. Hikâyede temelde bir olay vardır ve olaylar genellikle yüzeyseldir. Hikâyeler genellikle kişilerin anılarını anlatması şeklinde oluşur. Hikâye kısa bir edebiyat türü olduğu için bu eserlerde fazla ayrıntıya girilmez. Olayın ya da durumun öncesi, sonrası okura sezdirilir. Okur, bazı sözcüklerden yararlanarak ve düş gücünü kullanarak kişiler hakkında ya da olaylar ve durumlarla ilgili yargılara ulaşabilir.

Hikâyenin Öğeleri

a. Olay: Öykü kahramanının başından geçen olay ya da durumdur. Hikâyede temel öge veya durumdur.

b. Çevre (yer): Hikâyede sınırlı bir çevre vardır. Olayın geçtiği çevre çok ayrıntılı anlatılmaz, kısaca tasvir edilir.

c. Zaman: Hikâye kısa bir zaman diliminde geçer. Hikâyeler geçmiş zamana göre (-di) anlatılır. Konu, yazarın kendi ağzından veya kahramanın ağzından anlatılır.

d. Kişi: Hikâyede az kişi vardır. Bu kişiler "tip" olarak karşımıza çıkar ve ayrıntılı bir şekilde tanıtılmaz. Hikâyede kişiler sadece olayla ilgili "çalışkanlık, titizlik, korkaklık,

tembellik" gibi tek yönleriyle anlatılır. Kişiler veya tipler, belli bir olay içinde gösterilir. Bu tiplerin de çoğu zaman sadece belli özellikleri yansıtılır.

Hikâye Türleri

Hikâyeciliğin tarihsel süreci incelendiğinde karşımıza iki tür hikâye çıkmaktadır. Bu türler "olay öyküsü" ve "durum öyküsü" olarak adlandırılır.

a. Olay öyküsü: Bu tarz öykülere "klasik olay öyküsü" de denir. Bu tür öykülerde olaylar zinciri, kişi, zaman, yer ögesine bağlıdır. Olaylar serim, düğüm, çözüm sırasına uygun olarak anlatılır. Olay, zamana göre mantıklı bir sıralama ile verilir. Düğüm bölümünde oluşan merak, çözüm bölümünde giderilir. Bu teknik, Fransız sanatçı Guy de Maupassant tarafından geliştirildiği için bu tür öykülere 'Maupassant tarzı öykü' de denir. Türk edebiyatında bu tarz öykücülüğün en büyük temsilcisi Ömer Seyfettin'dir. Ayrıca Refik Halit Karay, Reşat Nuri Güntekin, Yakup Kadri Karaosmanoğlu da olay türü öykücülüğünün temsilcileri arasındadır.

b. Durum öyküsü: Bu tarz öykülere "modern öykü" de denir. Her hikâye olaya dayanmaz. Bu tür öykülerde merak ögesi ikinci plandadır. Yazar, bu öykülerde okuyucuyu sarsan, çarpan, heyecana getiren bir anlatım sergilemez. Onun yerine günlük hayattan bir kesit sunar veya bir insanlık durumunu anlatır. Bu öykülerde kişisel ve sosyal düşünceler, duygu ve hayaller ön plana çıkar. Durum öyküsü ünlü Rus edebiyatçı Anton Çehov tarafından geliştirildiği için bu tür öykülere "Çehov tarzı öykü" de denir. Türk edebiyatında bu tarz öykücülüğün öncüsü Memduh Şevket Esenal'dır. Sait Faik Abasıyanık da bu tarzın başarılı temsilcilerindendir.

c. Ben merkezli öykü: Durum hikâyesine benzeyen ancak kahramanın daha çok kendi ruh hâli ve hayal dünyasını yansıttığı hikâyelere ben merkezli hikâye" denir. Bu hikâyelerde olaylar kahraman anlatıcı bakış açısıyla verilir. Hikâyenin ana kahramanı yazarın kendisidir. Yazar, yaşadığı olayları kendini merkeze koyarak, kendisini birey olarak ele alarak anlatır. Bu hikâye türünde yazar, gözlemlerden ve olaylardan hareketle bireysel bunalım ve çıkmazlara yönelir. Bu nedenle bu hikâyelere "bireyi birey olarak ele alan hikâyeler" de denir. Hikâye kahramanı dış dünyayı içinde bulunduğu ruh hâline göre algılar ve anlatır. Hikâye kahramanı genellikle düş dünyasına sığınır. İlk defa batıda görülen bu tarz hikâyenin önde gelen temsilcisi Franz Kafka'dır.

Ben merkezli öykünün Türk edebiyatındaki ilk temsilcisi Haldun Taner'dir. Bilge Karasu, Oğuz Atay ve Nezihe Meriç de bireyi birey olarak ele alan (ben merkezli) hikâyeler yazmışlardır.

Hikâye – Roman Farkı

Hikâye anlatım olarak romana benzer; ama aslında onun romandan çok farklı yanları vardır:

- Hikâye türü, romandan daha kısadır.

- Hikâyede temel öge olaydır. Romanda ise temel öge karakter, yani kişidir. Hikâyeler olay üzerine kurulur, romanlar ise kişi üzerine kurulur.
- Hikâyede tek olay bulunmasına karşılık romanda birbirine bağlı olaylar zinciri vardır. Romandaki olaylardan her biri hikâyeye konu olabilir.
- Hikâyede kahramanların tanıtımında ayrıntıya girilmez, kahramanlar her yönüyle tanıtılmaz. Romandan farklı olarak hikâyede kişiler sadece olayla ilgili yönleriyle anlatılır. Bu yüzden hikâyelerdeki kişiler bir karakter olarak karşımıza çıkmaz.
- Öyküde, olayın geçtiği yer (çevre) sınırlıdır ve ayrıntılı olarak anlatılmaz. Romanlarda olaylar çok olduğu için olayların geçtiği çevre de geniştir. Bu çevreler çok ayrıntılı olarak anlatılır.
- Hikâyeler kısa olduğu için anlatım yalın, anlaşılır ve özeldür. Romanlarda ise anlatım daha ağır ve sanattır.

B. Roman

Genellikle insanların serüvenlerini, iç dünyalarını, toplumsal bir olay ya da olguyu, insan ilişkilerini ve değişik insanlık durumlarını yansıtmayı amaçlayan düzyazı türüne "roman" denir. "Roman" terimi, Roma İmparatorluğu içindeki halkların kullandığı bozulmuş Lâtincede verilen addır. Bu bozuk Latince ile yazılan ilk destan ve halk öykülerine roman denmiştir. Bu terim, sonradan belli bir türün adı olmuştur.

Uzun anlatıma dayalı edebiyat türlerinden biri olan roman; olayları yer, zaman ve şahıs kadrosu bütünlüğü ve uyumu içinde anlatır. Okuyucuyu çekebilecek nitelikte merak unsurları içerir. Sosyal yaşamda kişilerin veya ailelerin başlarından geçen ya da geçme olasılığı bulunan olayları yer ve zaman göstererek aktarır. Birbiriyle bağlantılı olayları temel bir düşünce etrafında birleştirerek yansıtır.

Roman, hem bir gerçekliğin hem de düş gücünün ürünüdür. Yazar, anlattığı olayı, kişileri gerçekten olsa da bunları yeniden yaratarak verir. Bu bakımdan roman gerçek yaşamla tam olarak örtüşmez. Roman, yaşamın yeniden üretimi ya da yaratımıdır. Romanda aslında romancının hayal gücü, sanatçı kişiliği, görgü ve bilgisiyle, zengin duygu ve düşüncesiyle yaratılan bir yaşam ortamı anlatılır. Romanın geçtiği sosyal çevre içerisinde dine, felsefeye, ahlaka, siyasete yer verilir. Romancı, okuyucuyu etkilemek, okuyucunun ruhunda bir yankı uyandırmak amacındadır. Romanlar üçüncü kişi ağızyla, roman kişilerinden birinin ya da birkaçının yazdığı anı biçiminde veya roman kişilerinin birbirlerine gönderdikleri mektuplarla olmak üzere üç değişik şekilde yazılır.

C. Masal

Olağanüstü kahramanların başlarından geçen olağanüstü olayların yer ve zaman belirtilmeden anlatıldığı edebiyat türüne "masal" denir.

Halk dilinde anlatılarak oluşan sözlü edebiyat ürünüdür. Masalar bir yazar tarafından sonradan yazıya geçirilir. Masallar nesir, nazım karışık olabilir. Masalların girişinde genellikle tekerlemeler bulunur. Bunlar şiir şeklinde olur. Masallar, özellikle çocuklara hitap eden eğitsel içerikli metinler olduğu için kolay anlaşılır ve akıcı bir anlatıma sahiptir.

Masallar, merak duygusunu en fazla uyaran yazı türlerinden biridir. Masalda olayların nasıl gelişeceği, kahramanların neler yaşayacağı, masalın nasıl sonlanacağı gibi konularda okuyucu veya dinleyici aşırı derecede meraklanır. Bu bakımdan masallar çok sürükleyicidir.

Masalın Genel Özellikleri

a. Konu: Masalarda her insanı ilgilendiren evrensel değerler ve konular anlatılır. Özellikle çocuklara doğruluk, dürüstlük, iyilik, güzellik, ahlaklı olmak, erdemli olmak, yardımseverlik gibi duygular verilmek istenir. Ayrıca çevredeki kişilerin, olayların ve yöneticilerin eleştirileri de yapılır. Haksızlıklara karşı halkın ve halk içinde bir önderin direnmesi ve sonuçta mutlaka üstün gelmesi işlenir.

b. Olay: Masallar olay eksenli bir edebiyat türüdür. Tamamen hayal ürünü olan bu olaylar, olağanüstü nitelikler taşıyabilir. Masalarda "olamaz" diye bir şey yoktur. Her şey olabilir ve bunlar konu olarak işlenir.

c. Yer: Masalda belirli bir yer, çevre yoktur. Hayalî bir yer, çevre söz konusudur. Bunlar da genellikle "Kafdağının arkasında bir ülke, yedi kat yerin altı, periler padişahının ülkesi" gibi hayalî yerlerdir.

d. Zaman: Masalda zaman da belirsizdir. Geçmişte bir zamandan söz edilir; ama aslında bu hayalî bir zamandır. Masallar geçmiş zaman kipi (-miş) kullanılarak anlatılır. Bu yönüyle de hikâyeden ayrılır. "Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, pireler berber iken, develer tellal iken, ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallarken..." gibi tekerlemeler aslında zamanın belirsizliğini ve olayın hayalî olduğunu da açıklar.

e. Kişi: Masal kahramanları olağanüstü nitelikler taşıyabilir. Masalarda "peri, dev, cüce, cadı, gulyabani, şahmeran, Zümrüdüanka" gibi hayalî kahramanlar karşımıza çıkabilir. Masalda, gerçek hayatta rastlanamayacak kişiler bulunabilir. Kişiler ya iyidir ya da kötüdür. İyiler hep iyilik yapar, kötüler de hep kötülük yapar. İyiler masalın sonunda mutlaka kazanır, kötüler de her zaman kaybeder.

f. Amaç: Masalda eğitcilik esastır. Aslında yerin, kişilerin ve zamanın hayalî olması da bundandır. Kimse rencide edilmeden insanlara ders verilir. Herkes masalın sonunda verilen dersten kendisine düşen payı alır. Masalarda

kötülükler eleştirilerek okurun ve dinleyenin bu kötüler gibi olmaması istenir. İyiler ve iyilikler de yüceltilir ki okur veya dinleyici iyi olsun ve iyilik yapsın. Bu yüzden özellikle eğitimde masallardan yararlanılır.

Masalın Bölümleri

Masallar "serim, düğüm ve çözüm" olmak üzere üç bölümden oluşur. **Serim:** Tekerlemelerle giriş yapılır. Kahraman tanıtılır. Konu verilir. **Düğüm:** Kahramanın başından geçen türlü türlü olaylar anlatılır. Okuyucunun merakı tahrik edilir. Olay bir çözüme kavuşturması gereken noktaya getirilir. **Çözüm:** Bu bölümde olay bir sonuca bağlanır. İyiler kazanır. Kötüler kaybeder. İyilere ödül, kötülere ceza verilir. İyi dileklerle masal bitirilir.

D. FABL

Sonunda ders verme amacı güden, genellikle manzum öykülerdir. Fablların kahramanları genellikle hayvanlardır. Ama bu hayvanlar insanlar gibi düşünür, konuşur ve tıpkı insanlar gibi davranır.

Fabl Özellikleri

- İnsanlar arasında cereyan eden olayları hayvanlar bitkiler ya da cansız varlıklar arasında geçiyormuş gibi göstererek bu yolla insanlara ahlak ve ibret dersi vermek örnek göstermek ya da bir düşünceye güç kazandırmak isteyen bir çeşit masaldır.
- Teşhis ve intak sanatları üzerine kurulmuştur.
- Fabllar manzum (şiiir) veya nesir (düzyazı) biçiminde yazılabilirler.
- Fabllar hem nazım, hem nesir biçiminde olurlar.
- Fablın sonunda her zaman bir ahlak dersi (kissadan hisse) vardır. Bu ders kısa, açık ve doğru olmalıdır ve mutlaka öykünün doğal bir neticesi gibi görülmelidir.
- Fabllarda öğretici (didaktik) bir amaç güdülür, gündelik hayatla ilgili dersler ve öğütler verilir.
- Okurlar çoğu zaman verilen dersin veya öğüdün ne olduğunu anlamakta zorluk çekmezler. Çünkü bu ders veya öğüt eserin bir yerinde, çoğu defa sonunda, bir atasözü ya da özdeyiş biçiminde açıkça belirtilir.
- Fabllarda basit ahlak ilkelerine değinildiği gibi insanların birçok kusurlu yönüne de dikkat çekilir.
- Fabllar aracılığıyla kanaatkârlık, özveri, yardımseverlik, iyi niyet gibi olumlu davranışlar çocuğa kazandırılabilir.
- Özellikle 8-12 yaş grubu çocuklar fabl okumaktan ve dinlemekten büyük zevk alırlar.
- Kanaatkârlık, tamahkârlık, kiskançlık, paylaşımcılık gibi çocuklar tarafından anlaşılması güç kavramların somut olaylarla anlatılması sebebiyle çok önemli bir eğitim aracı olarak kabul edilmelidir.
- Fabllar insan belleğinde çok kolay saklanabilen ve ortaya çıkarılabilen özelliklere sahip olduğu için sözlü gelenek içinde de yaşatılabilmektedir.

- Çoğu manzum olan fablların başlıca amacı, belli bir ana fikrin yalın veya birkaç olayın yardımıyla en kısa yoldan açıklamaktır.
- Fabllar günümüzde eğitimde çok fazla kullanılmaktadır.
- Fabllar olay anlattıkları için bir başka şiiri okumaktan ya da ezberlemekten daha çok çocukların ilgisini çeker. Bundan dolayı fabllar kısadır ve şu dört bölümden oluşur:

1. Olayın ve kahramanların tanıtıldığı giriş bölümü
2. Olayın entrikalarla düğümlendiği gelişme bölümü
3. Düğümün çözüldüğü sonuç bölümü
4. Olay ve olayların arkasında yatan ana fikrin açıklandığı ders bölümü (kıssadan hisse bölümü)

E. TİYATRO

Olayı sahnede izleyiciye göstermek amacıyla oluşturulan metinlere ise göstermeye bağlı edebî metin denir. Bu türün genel adı tiyatrodur.

Yaşanmış veya yaşanması mümkün olayların veya insan yaşamının çeşitli yönlerinin sahnede canlandırılarak oynanmasına yönelik yazılara tiyatro” denir. Tiyatro, dinsel törenlerden doğmuştur. Daha sonra dinden bağımsızlaşarak bir sanat hâline gelmiştir. Tiyatronun ortaya çıkışında, insanın doğa olaylarını kendi bedensel hareketleriyle simgesel olarak canlandırma çabaları yatar.

Tiyatro eserleri genellikle, sahnede oynanmak üzere yazılır, ancak oynanmak için değil de okunmak için yazılan tiyatro eserleri de vardır. Tiyatrolarda bir öykü, sahne olarak ayrılmış yerlerde oyuncuların söz ve hareketleriyle canlandırılır. Tiyatro eseri, seyirciye ders vermek, onu düşündürmek, onu yorum yapmaya yönlendirmek amacını taşır. Bu bakımdan, pek çok sanatçı tiyatroyu okul olarak görmüş ve tiyatro aracılığıyla halkı eğitmeyi amaçlamıştır.

Tiyatronun Öğeleri

“Yazar”, “eser”, “oyun” ve “seyirci” unsurlarından oluşan tiyatrolar çoğu zaman yazılı bir metne dayanır. Bu metne ‘senaryo” denir. Tiyatro sadece edebiyatla ilgili bir tür değildir. Tiyatro edebiyatın yanı sıra oyunculuk, sahne düzeni, dekor, kostüm, aydınlatma, müzik ve dans gibi öğeleri de içerir.

Tiyatronun oluşmasında eser (senaryo), oyuncular, sahne ve seyirci unsurları her zaman dikkate alınır. Bütün bunlara rağmen tiyatronun temel öğeleri “olay, kişiler, yer ve zaman”dır.

Tiyatro Türleri

Tiyatro için, konusuna ve sahnede sunuluş biçimine göre trajedi, komedi, dram, monolog ve müzikli tiyatrolar (opera, operet, opera komik, vodvil, bale) gibi özel adlandırmalar da kullanılır. Burada, aslında çağdaş tiyatro konu edilmektedir. Ancak

tiyatronun bir bütün olarak algılanabilmesi açısından genel bir şablon şeklinde türlerinin gösterilmesi uygun görülmüştür.

1. Klasik Tiyatro: Klasik tiyatro, manzum şekilde yazılan dramatik şiirlerdir.

2. Müzikli Tiyatro: Müzikli tiyatrolar, sözleri müzikle bestelenerek sahnede canlandırılan oyunlardır. Bu tür tiyatrolarda konunun bir bölümü veya tamamı bestelenmiş olabilir. Müzikli tiyatrolar “opera, operet, komedi müzikal, bale, revü ve skeç” gibi bölümlere ayrılır.

3. Modern (Çağdaş) Tiyatro

Modern tiyatrodaki, klasik tiyatronun bütün kalıpları yıkılmıştır. Modern tiyatro, yaşamı klasik tiyatrodaki gibi anlatmakla kalmaz; görünmeyen iç yüzüyle de ortaya koyar. Modern tiyatro, doğayı, yaşamı olduğu gibi taklit etmez. İnsanın çok zengin bir iç dünyası vardır. Bu iç dünya, toplum ve doğa mantığına uymayabilir. Modern tiyatro da insanın bu karmaşık iç dünyasını keşfe çıkar. Bu nedenle, modern tiyatrodaki sahnede saçma gibi görünen sözler söylenebilir, dengesiz hareketler yapılabilir.

F. GEZİ YAZISI

Herhangi bir kimsenin, daha çok bir edebiyat sanatçısının gerek yurt içinde gerekse yurt dışında gezip gördüğü yerlerdeki toplumları, kentleri, yerleri, yaşayışları, âdet ve töreleri, gelenek ve görenekleri, doğal ve tarihî güzellikleri, ilgi çeken değişik yönleri edebî bir üslup içinde kaleme alarak anlatmasına “**gezi yazısı**” (seyahatname) denir.

Yazar, gezip gördüğü yerlerle ilgili gözlemlerini, incelemelerini, bilgileri bir araya getirerek gezi yazısını yazar. Okur, anlatılan yerleri bu sayede sanki yazarla birlikte geziyormuş hissine kapılır. Gezi yazılarında aydınlatıcı, öğretici bilgiler de yer alır. Amaç, gezilen yeri okuyucuya her yönüyle tanıtmaktır. Bu yapılırken geçmişle gelecek arasında bağ kurulur, toplumların birbirleriyle ilişki kurması ve birbirlerini tanıması, toplumlar arası kültür alışverişi ortamının oluşması sağlanır.

Gezi yazısının özellikleri şunlardır:

- Gezi yazılarında, gezilip görülen yerin bütün özellikleri ele alınır.
- Gezilen yerin özellikle tarihî, coğrafî, tabii ve sosyal nitelikleri belirgin şekilde anlatılır.
- Gezi yazılarında gezginin dikkatini çeken ve farklı bir özellik gösteren insanlar, tarihî ve tabii güzellikler, farklı kültürler gibi konular güncel olaylarla da bütünleştirilerek edebî bir üslupla yazıya geçirilir.
- Gezi yazılarında ayrıca yörenin dil, din, inanç, âdet, gelenek, görenekleri incelenir. Bölgedeki insanların düşünce yapısı ortaya konur.
- Bölge, okuyucunun daha iyi anlaması açısından başka bölgelerle kıyaslanır.
- Yazar, gezisi esnasında birçok yer görür, birçok insanla tanışır; bunları hafızasında tutmak zor olduğu için gezi esnasında kısa notlar alır ve bunları hikâye eder.

Gezi yazısı gezilen bölge için belgesel bilgiler içerir. Bu bakımdan gezi yazısında yazar gözlemlerine yer vermeli, yanlış bilgiler aktarmamalıdır. Gezi yazısında gerçek bilgiler verilmelidir. Ancak gezi yazıları her şeye rağmen kişisel bir değerlendirme içerdiği için nesnel verilerden oluşan bilimsel bir belge niteliği taşımaz. Sadece fikir verici bir içeriğe sahiptir. Dış dünyayı yazarın gözüyle anlamaya yarar.

G. ROPÖRTAJ:

Gazetecilerin bir yeri, bir kurumu ziyaret ederek o yerin özelliklerini, orada gördüklerini kişisel düşünceleriyle birleştirip fotoğraflarla belgeleyerek kaleme aldıkları yazı türüne “**röportaj**” denir. Bu terimin kökeni, Latince “toplamak, getirmek” anlamlarında kullanılan “reportare” kelimesine dayanır. Günümüzde Fransızca “reportage” kelimesinin Türkçe telaffuzu olan “röportaj” terimi kullanılmaktadır.

Röportaj türü, gazeteciliğin gelişmesiyle ortaya çıkmıştır. Röportaj yazarı; sorunu yerinde inceleyerek, gezip görerek, halkla, mağdurla ve yetkili kişilerle konuşarak fotoğraf, belge, istatistik bilgiler gibi verilerle destekleyerek konuyu okuyucunun bilgisine sunar. Röportajda gözlem, araştırma, yorum ve değerlendirme önemlidir. Röportajcının amacı, konuyu çarpıtmadan belgesel olarak okuyucuya sunmak, okuyucuyu konunun içinde yaşatmak, kamuoyunu aydınlatmaktır. Röportaj, tek bir yazı olabileceği gibi, aynı konuda dizi yazı da olabilir. Ortamı, duyguları, görünüşleri “betimlemek”; süreçleri, eylemleri “anlatmak”; konuyla ilgili olarak söz konusu ortamda yaşayan kişilerin sözlerini “alıntılanmak”; yazarın kişisel düşüncelerini “yansıtmak” ve anlatılanlardan “sonuç çıkarmak” bir röportajda bulunması gereken temel öğelerdir.

Röportajın özellikleri şunlardır:

- Röportaj, makale gibi, düşünsel planla yazılır.
- Röportajda ele alınan konu ya toplumsal ya da sanatla ilgilidir.
- İşlenen konu bilgi, belge, görsellerle desteklenir.
- Röportajda verilen bilgiler ve ortaya konan belgeler gerçeği yansıtır. Anlatılanlar kendi içinde tutarlıdır.
- Yazarın bilgi, izlenim, görüş ve düşüncelerini yansıtır. Yazar, gerçekleri öznel yaşama harmanlar.
- Röportajın anlatımında diyaloglardan yararlanır.
- Yaşanmış olaylar, durumlar anlatılır. Kısa cümlelerle metin hareketli hâle getirilir.
- Röportaj, birinci kişi ağzından yazılır.
- Röportajda dil, ağırlıklı olarak göndergesel işlevde kullanılır.
- Röportajlar, medya organlarında yayımlanır.
- Röportajda çok yönlü anlatım olanakları vardır.
- Röportaj yazarı açıklayıcı anlatım, öyküleyici anlatım, betimleyici anlatım ve tartışmacı anlatım gibi bütün anlatım yollarından yararlanır. Röportajda öykülemeye ağırlık verilir.
- Özelden genele gidilir.
- Heyecanın ölçüsü genelde şimdiki zaman kullanımıyla artırılır.

- Röportajlar genellikle soru cevap tarzında olur. Ancak bazı yazarlar röportaj hikâye kurgusu ve üslubu içinde vermeyi tercih ederler.

ÇALIŐMA SORULARI

1. Bu yazılarda amaç okuyucunun bilgisini değil, yaŐantısını zenginleŐtirmektir. Bu tür eserlerde de öğretici öğeler az da olsa vardır; ancak bunları sanatsal bir tat almak amacıyla okumak gerekir. Bu tür yazılarda dŐ gücü ve imgeleme önemli yer tutar. Bu tür yazılar “yaratıcı yazılar”dır.

Yukarıda verilen bilgilere göre aŐaęıdakilerden hangisi yaratıcı yazılar grubuna girmez?

- A) Tiyatro B) Masal **C) Makale** D) Hikaye E) Roman

2. Bir yazarın seçtiği herhangi bir konu üzerindeki görüş ve düşüncelerini dile getirdiği yazılardır. Yazar kesin bir sonuca varmak zorunda değildir. Bilgi verme amacını taşımaz. İnsanı düŐünmeye, yorum yapmaya sevk eder. Yazar samimi bir üslup kullanır.

Yukarıda bahsedilen edebi tür aŐaęıdakilerden hangisidir?

- A) Fıkra **B) Deneme** C) EleŐtiri (Tenkit) D) Makale E) Otobiyografi

3.

- I Tamamen hayal ürünü olan yazılardır.
II. KuŐaktan kuŐaęa aktarılarak günümüze gelmiŐ bir anlatı türüdür.
III. Konuyla ilgisi olmayan kalıplaŐmıŐ sözler vardır.
IV. Ulusal nitelikler taşımaz.
V. iyiler ödüllendirilir, kötüler cezalandırılır.

Yukarıda zellikleri verilen yazı türü aŐaęıdakilerden hangisidir?

- A) Roman B) Fabl C) yk D) Deneme **E) Masal**